

In hujus igitur Diana adumbrata templo celeberrimo Machabæorum tempore diabolus conteritur in Antiocho : & quando Lucifer figuratus in illo, clausi templi lapidibus obruiatur, Epheſi, ex Diana alio clarissimo templo, toto orbe nominatissimo, Maria veræ Diana filius Evangelista Joannes Gentilibus fidem Christi annuntians, liber & illæsus egreditur, cum per Gentilium sacrilegas manus lapides templi contra ipsum armantur. Ibi Apostolus liberatur quâ Maria genitrix impiorum filius, ubi diabolus Deiparae inimicus, ad ejus preces Ephesi cum suo fano diruitur. Licet enim discipulus Christi Prochorus, capite 7. vitæ Evangelistæ Joannis, referat Diana Templum Ephesi Joannis oratione funditus fuisse eversum ; non ideo tamen negat, Maria inibi præsentis imperio (Dei permissione & consensu) falsæ Deæ Diana fanum Angeli ministerio corruisse : pia enim anima fideli hoc nostro saeculo id fuisse revelatum nuper agnoscimus in *Mysticæ civitatis Dei*, parte 3. *Historia*, libro 8. capite 4. à num. 441. usque ad num. 445. inclusivè : ibi vide pulchra.

Ex Prochoro in vita S. Ioannis Evangel. c. 4. Maria intra suam domum iudeos protegens, inibi fratribus impiorum filiis.

Idem c. 7. Maria imperio Templo Diana Ephesi sum penitus excedit.

Hist. myst. Civit. Dei, p. 3. 1. 8. c. 4. ea civit. Dei, parte 3. Historia, libro 8. capite 4. à num. 441. usque ad num. 445. inclusivè : ibi vide pulchra.

ILLUSTRATIO XXI. PANEGRICA.

Ad illa verba libri Iudicum, cap. 4. vers. 18. Intra ad me, domine mihi intra, ne timeas.

Mariam timens & horrens dæmon, ab illa sapienti æstutia deceptus, trahitur ad conflitum : vocatur prudentiæ sagacitate ad interitum.

VÆNAM major de æstutia (de Deipara loquebatur Nigidius opusculo 4. serm. 3. in die Concepta,) haberit post victoria, quam ut ostendatur æstutia ipsa ad prudentiam fuisse necessariam. Unde D. Bernardus homilia 2. super Missas est, de Maria sic fatur: Placuit enim Deo, ut sicut diabolus prius seduxit feminam: ita prius à Vir-

340.
Nigid. Si-
cucus.

D. Ber-
nard.

UENAM major de æstutia (de Deipara loquebatur Nigidius opusculo 4. serm. 3. in die Concepta,) haberit post victoria, quam ut ostendatur æstutia ipsa ad prudentiam fuisse necessariam. Unde D. Bernardus homilia 2. super Missas est, de Maria sic fatur: Placuit enim Deo, ut sicut diabolus prius seduxit feminam: ita prius à Vir-

gine seduceretur. Vindicata à mendacio & peccato Jabel prefatis suis verbis, quibus inimicum Israëlis alloqua fuit Sisaram, dicens: *Intra ad me, domine mihi: intra, ne timeas;* inoffenso pede Mariam Deiparam suâ sapientiâ diabolum deludentem depingit. Patet Jabelis immunitas à mendacio; nam cùm ipsa esset è domo, five de tabernaculo suo egressa, & intra suum cubiculum nullus esset Sisaram hostis, absque eo quod contra suam mentem iret, dicere potuit Sisaram: *Intra ad me inermem fœminam, intra, ne timeas;* nemo enim domi est, quem formidare valeas. Dominus enim qui movebat Jabelis cor, immò & totam militiam cœli ad Sisaram perimendum, ipse etiam ejus lingua dirigebat, ut communem hostem illa verborum suorum alliceret artificio, & blanditiis pelliceret in perniciem: cauta femina, ut incautum interimeret virulentum hostem, sagaci verborum utitur artificio, veluti stratagema requisito ad triumphum, & ut facilius saltem hostem suis traderet inimicis, videlicet Israëlitis. De Jabelis dictis & factis scribit Cornelius ad hunc Iudicum libri locum: *Dentique non est dubium, quin Jabel femina arcana Dei instinctu ad tantum facinus audendum acta & impulsa sit, ut populum suum tyrannide Sisara oppressum liberaret.* Ne timeas, quasi diceret: Nulli hic sunt armati, nulli hostes, quorum gladios extimescas. Non mentitur, quia hoc erat verum. Similia habet Bonfrerius inibi, ubi hæc addit pro intellectu verborum Jabelis: *Tamen in re præsenti primò non satis constat, an ipsa jam tunc de-nœce inferenda cogitaret, an verò postea istud ei consilium incidenterit.* Atqui si in bello justo adversus communem hostem & infestissimum inimicum licetæ sunt æstutiae, aut stratagema ad triumphum; licetè, & absque ullo piacula Jabelusa fuit verborum artificio & stratagema, ita ut dicendo verum incautus sese deciperet inimicus. De primo apud profanos lege Horatium Horatius, lib. 4. Carm. Ode 4. à num. 73. ibi: *Nil Claudio, &c. usque ad 76.* Ovidium lib. 3. de arte amandi, num. 491. Ovidius Tibul. 1. 4. Plutarch. Plutarchum, Virgilium lib. 9. Aeneidos,

*Jabel suis
verbis non
fuit men-
dax.*

Cornel. à
Lap.

*Jacob Bon-
frer.
Jabel ex
conjectura,
& verbo-
rum sono,
vera Sisara
fuit poll-
rita.*

Plautus.

dos.

Proverb. cap. 1. dos, num. 236. & 237. & alios. Apud sacrosadi Proverbiorum librum cap. 1. vers. 5. ibi: *Et intelligens (Tachbuloth, astutias,) gubernacula possidebit.* Et cap. 11. vers. 14. ibi: *ubi non est gubernator (Tachbuloth, id est astutæ,) populus corruct.* Capite 20. v. 18. ibi: *Astutias (Hebraicæ) seu stragematis tractanda sunt bella.* Et cap. 24. vers. 6. etiam Hebraicæ: *Cum astutias initur bellum.* Quibus in locis æquè inventur plurale *Tachbuloth*, cuius significatum non facile in Hebraicis reperies. Inveni Brixianum in *Arca Noë*, ad radicem *Thoch*, sic fantem: *Nomen plurale femininum. & cum affixo *in*,* *Tachbuloth*, de quo dubitatur quid propriè significet? Ego ex radicis præsagies cu[m] maria significacione, & locorum contra in lictu jeclatra technas, cogitationes, uafras in sacrificio astutæ, quibus homo consilia aliorum bona vel mala revertere conatur, stratagemata, devastationes interpretor. Igitur ipsum nos docet divinum Pneuma, non solùm ad lictum bellum contra virulentum hostem necessarias esse in fortitudine vires, immò etiam astutas cogitationes & stratagemata. Audi D. Augustinum tomo 4. lib. 6. q. 9. super Iosue, quest. 10. ad caput 8. vers. 2. sic loquentem de justo prælante viro: *Cum autem justum bellum suscepit, utrum aperiā pugnā, utrum insidiis vincat, nihil ad justitiam interest.* Sanè Jabelis astutia prudentissima & sapientissima fuit, simulquæ à mendacio immunis, quandoquidem (meo videri) ironicè alloqua fuit tyrannum, diaboli typum Sisaram, dicens: *Intra ad me, domine mihi.* Cùm enim nos servum aut filium domesticum vocamus ad corripiendum, iram aliquantulum simulantes dicere sumus soliti: *Entrad acá señor: venid a dentro mi señor.* Quod ironicè, aut irrisoriè dictum ipsa comprobat esse consuetudo. Unde apud Plautum in Amphitr. act. 2. sc. 1. num. 40. invenies dictum: *Nunc venis etiam ultrò irrisum dominum.* Irrisorium dominum tenebrarum quis ambigit esse diabolum, cuius imaginem repræsentavit Sisara? Ideò Seraphicus noster Doctor tomo 6. opusculor. in speculo B. Virginis, lectione 11. inquietabat: *Sisara interpretatur tollens recentem, &*

Ibid. c. 11. signat diabolum, qui quemlibet recentem à Deo tollit. In allegoria hunc mysticum Sisaram Jabel delusit, & in veritate Maria depicta in Jahele suâ sapientiâ decepit. Suffragatur suis verbis noster Bernardinus de Bustis in *Mariâli*, parte 12. serm. 2. Bustos. *Bernardini.*

Ibid. c. 20. p. 1. de coronatione Marie, §. vigesima septima excellētia, vbi de mystica lahele nostra Maria figurata, hæc habet: *Constrivit diabolum astutum, juxta illud quod in figuram dictum fuit Iudicum 4.* In manu feminæ tradetur Sisara, id est diabolus. *Ipse enim diabolus est valde astutus.* 2. ad Corinth. 11. 2. Cor. 11.

Ibid. c. 24. 3. *Virgo autem Maria est valde sapiens.* Proverb. 14. *Ipse igitur Sisara traditus est sapientia Marie;* quia illud quod diabolus astutè cogitat, hoc ipsa sapienter ordinat. Huc spectat sententia Rhotomagensis lib. 4. de laudib. B. Mariae, col. 308. litt. B. & C. Richar. Laur. ubi de Maria loquens ait: *Ita namque ingeniosa est & subtilis ad salvationem peccatorum, sicut diabolus ingeniosus est, & subtilis ad damnationem eorum, :: quia sic ingeniosa sit facere misericordiam, quod non frangit justitiam.* Ingeniosa Jabel Sisaram occidendo, misericordiam consequuta Israëli, neutiquem fuit foedifraga Chananeis; sed in justitia perstitit Dei populi liberatrix, ut supra non semel inculcatum reliquimus.

Iahalem imitata Tomyris Scytharum Regina, licito in bello sapienti astutia Cyrus Persarum Regem æquo marte pugnantem devicit: simulato enim metu ad notas militi suo angustias elicuit Ducebat, & ibi repente converso agmine, naturâ loci adiuta præfatum superavit cum exercitu Cyrus, quem decapitavit, & sanguine madere fecit potentis regis caput, in vindictam sui filii, quem Cyrus interfecerat per insidias. Referunt Herodotus lib. 1. & Julius Frontinus lib. 2. de stratag. cap. 5. Ex parte moralis virtutis & fortitudinis, Tomyris Massagetarum, sive Scytharum gentium Regina, quæ ex Græco interpretari valet Hoc vas unguentum, ex Pollibio lib. 7. quale est olei, aut balsami vasculum; Mariam sanctissimam ad primè figurare videatur. Si enim illa fortis Regina fuit ad vindictam mortis sui filii per insidias & dolos neci traditi, valens potentissimum

*Maria con-
tra diabo-
lum inge-
niofa &
subtilis,
quo inel-
lectum.*

341.

tentissimum subjugare in Cyro hostem, hujusque conterere caput; Cyrus enim ex parte tyrannidis & dominandi ardentissimæ cupiditatis, ob quam illum Daniel sub schemate voracissimæ secundæ bestiæ depinxit *cap. 7. vers. 5.* quiq[ue] etiam in nomine Persico interpretatur *Canis*, forsan qui educatus à cane, canem diabolum *Psalm. 21. vers. 21.* & alibi, proprie adumbrat, qui æstu dominandi, Deo assimilari exambivit: Deipara nostra non fraude, nec dolo, sed sua sapientia insidias dæmonis deludens, ipsum in suomet dolo decepit, & de truncato ejus suggestionis capite, vel à conceptione suo delusus consilio sagitate primævæ gratiæ. Cū enim Deipara primò in Annæ utero ciperetur, fidissimè expectabat dæmon sua fraude vincere, & peccatum illum in sanctum embryonem infundere: & quando ipse superbus in suaque malitia confusus de sua fidebat victoria, Deus naturæ tantisper sprevit leges, ut aiebat Cyrillus Alex. *lib. 15. de Adorat. in spiritu, ad finem.* Illamet enim natura in Mariæ animatione, quasi quadam sagacitate, etiam cum gratia fatum antevertere minimè ausa fuisset (notissima sunt hæc Damasceni verba *Orat. 1. de Nativit. Mariae*,) tantisper expectavit, dum gratia fructum suum produxisset. Si tantisper ille astutus expectabat suum, juxta naturæ leges, venenum effundere, & originale toxicum naturæ in proximo animandæ miscere; ipsa etiam natura quasi eadem astutia & sagacitate utens, à Domino instruta, tantisper suas leges non expectavit, sed sprevit: ut hac arte artem dæmonis falleret in Conceptione Deiparæ. Enimvero si *Tomyris* nomen, id sonat quod vas unguentarium, oleo aut balsamo delibutum, quod contra omnes serpentes est efficax, ex Plinio libro 23. capite 4. (Mariam laudans Buteo in suo hymno Græco fol. 138. sic pangit: *Vas pulchrum in-exhausti super eam unguenti:*) ad effugandos diabolicos serpentes *Maria* vel à Conceptione vas balsamino oleo plenum est, myticaque *Tomyris* sapienti sagacitate tartareum decollans tyrannum, & tenebrarum dominum.

342. Mendacii adversaria Maria, ex

Daniel. c. 7.

Cyrus Persicæ id sonat quod Canis: Græco autem dominans: diaboli fuit imago. Ptol. 21.

Diabolus, vel à Conceptione Maria, fuit à divina gratia delitus.

D. Cyril. lus.

S. Ioann. Dam.

Tomyris

in nomine etymologia.

Oleum bal-

samini-

enescat ser-

pentes.

Plinii.

Hymn.

Grec. But.

Ioanne Geometra hymno 5. absque dolo & fraude, sed non sine artificio-
sa solertia, cauta prudentia, sapien-
tiāque sagaci inimicum semper se-
duxit diabolum. Ubi enim nulla in-
tercedit firmata aut jurata pax, sed
inimicitia, præsertim à Deo positæ
inter Virginem & dæmonem: *Pru-*
dentie est & fortitudinis, vel decipere,
vel fraudare adversarium, utcumque
potueris; aiebat D. Hieronymus ad
caput 17. Ezechielis. Humanæ felici-
tatis invidus Lucifer ille, qui æternam
amiserat, spiritualiter luxurio-
sus, radicaliter superbus, ex Scoto *Scotus.*
in 2. Sentent. dist. 6. quest. 2. §. Quan-
tum ad secundum articulum, versiculo
Ide dico: pro quo vide Glossam super
cap. 5. ad Galatas, & D. Thomam
2. 2. quest. 13. art. 1. licet non pro eo-
dem placito, sed pro inordinato amo-
re respectu sui: quem etiam Plinius
aperit in superfluitate unguento-
rum appellavit Luxuriam, libro 13.
capite Quanta in unguentis luxuria,
&c. 3. ut virginem feminam primæ-
vam facilius deciperet, se Virginem
simulavit, & sub virginis facie &
pudicitia velo adorsus fuit virginem
*paradiseam, ut *Genes. cap. 3. vers. 1.* Genes. 3.*

refertur: Sed & serpens erat callidior,
&c. ad quæ verba Petrus Comestor

cap. 21. sua hist. Scholastica, sic scriptit:
Tunc serpens eretus erat ut homo, quia Petrus Co-

in maledictione prostratus est: & adhuc: Diabolus

ut tradunt Phareas, eretus inedit. Evam vir-

Elegit etiam quoddam genus serpen-

tinis, ut ait Beda, virginem vultum

più habuisse; quia similia similibus applau-

dunt. Omittimus quidquid discuti-

endum sese offert in Bedæ venera-

bilis placito, & adnotamus dæmonis

fraudem. In colubro diabolus resi-

dens, virginis larvâ, & castitatis

vestitur pallio, ut facilius virginem

Evam in suam deceptionem alliciat,

qui aliâ spiritualiter nimis luxurio-

sus perierat. Licet enim luxuria sit in

actibus carnis, tamen omne delectabile

immoderatè appetitum, in quantum

delectabile, potest dici Luxuria, si

non sit excellentia appetita, qualis non

sunt ista appetitio beatitudinis;

de Lucifero non appetente primariè ex-

cellentiam supra alios, aiebat Scotus

loco suprà citato, §. Quantum verò ad

deordinationem. At Evâ à dæmone

delusâ, inter veram adhuc virgi-

nem

Mariam eva-

versaria.

Ioann.

Geom.

Genes. c. 3.

D. Epiph-

phan.

Matrimoni-

um ve-

rum copu-

lam carna-

lem in ef-

fetu non

inclusit.

Scotus.

Christus

cur ex Vir-

gine despon-

sata natu-

re?

Idem.

P. R. Mart. del Castillo, Paneg. Mar.

nem Evam, & simulatum virginem diabolum continuas inimicitias ipse

Dominus sua sententia firmat, *Genes.*

3. vers. 15. ibi: Inimicitias ponam inter

te & mulierem. Ipsa conteret caput

tuum, &c. Et quia Hebraicè habetur

nomen Iffa, cum emphatico articulo

demonstrativo sic, Ἰεφα, Hæfæ, nem-

pe illam Virginem; de Maria Virgine

semper illibata Epiphanius tomo 2.

libro 3. contra Hæreses, hæresi 78. dixit:

De Maria enim accipitur dictio, ipsa

conteret, &c. Timebat ergo diabolus

semper à Virgine debellari: horrebat

illibata feminam, & puellam vir-

ginem concepturam, ex Isaiâ oraculo,

cap. 7. vers. 14. ne forsitan ob inimi-

citas interpostas à femina virgine

vinceretur, & contrito capite, in

perpetuum victus suam deploraret

miseriam. Pertimescebat simus Vir-

ginem illibatam, è cojus impolluto

uterio, absque confortio viri, fructus

nasceretur sanctissimus, cuius poten-

tia & arcu diabolus cum suis asseclis

superatus à spe homines perdendi de-

ficeret. Verum Maria Virgo semper

illibata & immaculata puella, ut dia-

bolus suam arte deciperet, Iosephum

justum virum recipit sponsum,

& contracto cum illo vero ma-

trimonio, sibique illum copulando

in conjugium, absque ulla carnali

copula, sine qua, aut debiti petitio-

ne verum datur in mutuo consensu

conjugum & matrimonium, (revela-

tum enim fuit Deipara, quod Ioseph

ob castitatis votum nunquam debuit

ab illa petere debitum,) occasionem

præbuit diabolo ut deciperetur, exi-

stims, uteri tumiditate inspecta,

ipsam Virginem ex Iosepho concep-

se, quia non fuit permisus sua uti

naturali potentia, ut adstruit Scotus

in 4. dist. 30. quest. 2. art. 1. S. Thom.

ad 3. & Scotus in 4. dist. 10. quest. 8.

in response ad 3. Itaque si diabolus

mente corruptus, & spiritualiter

luxuriosus, ut deciperet virginem

Evam, virginitatem simulavit & af-

fectavit in vultu: Maria è contra, ut

ipsum deciperet deceptorem, cùm es-

set immaculata Virgo, despensa-

tions & veri conjugii velo suam virgi-

nitatem obumbrans, ad pugnam pro-

vacat adversarium, & illum ad se

trahit uxorata, ut triumphet, quem

noverat Virgines observare. Incau-

tus enim dæmon Mariam ut uxora-

tabat reliquit, nec ut virginem adori-

tur: qua deceptione securior Deipa-

ra caput principis tenebrarum con-

trivit.

Hæc fuit mens Germani Archie-

piscopi Constantinopolitani Orat. 1.

in Presentatione Beatisse Dei Ma-

ris, §. Mansuetum, qui loquens

de